

Více stromů neznamená lepší

les **S lesnickým odborníkem Alešem Erberem jsme hovořili o stavu lesů nejen obecních**

Podle mediálních zpráv a vyjádření mnoha odborníků je stav českých lesů nejhorší od dob Marie Terezie. Je situace skutečně tak vážná?

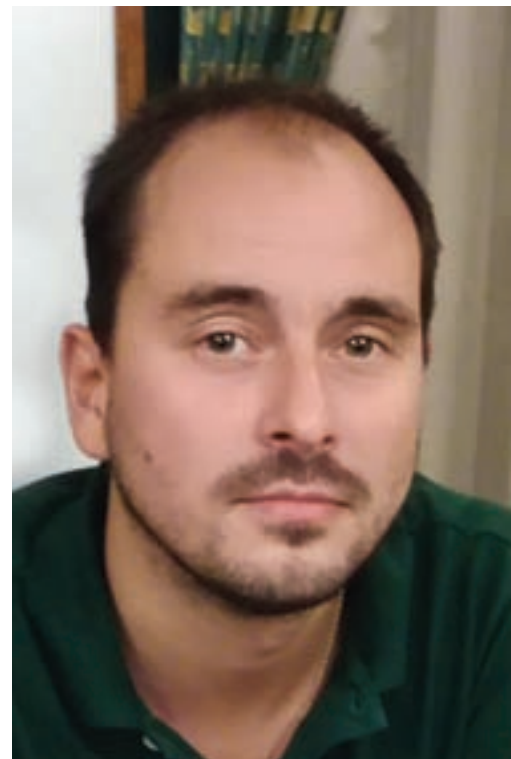
Paradoxem přitom je, že ještě před dvěma lety byly české lesy podle hodnocení Ministerstva zemědělství naopak v nejlepší kondici. Ale o problematickém stavu lesů se ví přinejmenším od roku 2000. Vědečtí pracovníci, řada špičkových lesníků a nevládní ekologické organizace upozorňovali, že je třeba změnit hospodaření v lesích a zintenzivnit přípravu porostů na klimatické změny. Jenže mnoho vlastníků lesů včetně těch státních na to dostatečně nereagovalo. Jen se o tom 15 let mluvilo, ale na konkrétní opatření téměř nikde nedošlo. Považují to za selhání středního managementu Ministerstva zemědělství a státních lesů, ale také velké většiny vlastníků soukromých lesů včetně městských a obecních.

v korunách, tak především v kořenové části půdy. Velká část srážek se proto zachytí už na listech a jehličích stromů, odkud se odpaří, aniž by dopadla na zem. Je proto zapotřebí dát stromům větší volnost.

Vedle toho bychom potřebovali mnohem více různých typů lesů. Například v nižších polohách chybějí tzv. světlé lesy. Pro ně jsou charakteristické rozvolněné listnaté porosty s mohutnými stromy, jež se ponechají na místě až do fyzického rozpadu. Jejich součástí by měly být také lesní palouky, které zvyšují biodiverzitu a zároveň i úživnost honiteb.

Nedostatečně jsou u nás zastoupeny i takzvané střední nebo nízké lesy, které byly historicky součástí lesnického hospodaření. Naopak ve vyšších polohách postrádám lesy bohatých struktur, tedy druhově, věkově a tloušťkově rozrůzněné.

Častokrát slyším od lidí, že čím víc stromů roste v lese, tím

nejší a lépe by odolávaly silným větrům. Také by lépe fungoval koloběh živin a výměna látek mezi kořeny a v půdě. Volné koruny stromů a mohutné kořenové systémy by znamenaly lepší a kvalitnější růst a vyšší odolnost proti klimatickým extrémům. Zároveň by to prospělo i mladým a dospívajícím stromům rostoucím v blízkosti těch starších nebo pod nimi. V takovém prostředí by měly jak dobrou ochranu, tak i dostatečný prostor pro svůj rozvoj.

Jaký vliv na lesní hospodaření má lesní zvěř?

Především spárkatá zvěř působí na lesních porostech velké škody. V našich lesích je přemnožená a nemá dostatečnou potravní nabídku a potřebný klid. Ničí proto mladé, ale i vzrostlé stromy, a brání tak přirozené obnově lesa. Kvůli tomu musejí vlastníci lesů investovat nemalé částky na ochranu mladých kultur. Přitom třeba v Bavorsku, kde jsou stavy zvěře ve vyváženém stavu s lesním ekosystémem, není nutné žádná zvláštní ochranná opatření činit. Kdybychom docílili stejného stavu i u nás, ušetřili by vlastníci lesů finance, které by

NEVÍM, ZDA EXISTUJE TAK OSVÍCENÉ VEDENÍ MĚSTA, KTERÉ BY CHTĚLO ZÍSKÁVAT Z LESNÍHO MAJETKU MÉNĚ PENĚŽ PROTO, ABY LESNÍ DĚLNÍCI MOHLI DOSTAT KOREKTNÍ MZDU 25 AŽ 30 TISÍC KORUN.

Co všechno je v našich lesích špatně?

Vlivem oteplení a sucha v posledních letech se výrazně rozšiřují území zasažená kůrovcovou kalamiitou. Struktura a hustota porostů je na většině území naší republiky pro současné podmínky nevhodná. Vedle nesprávné druhové a věkové skladby lesy trpí i velkou hustotou porostů. Na ploše roste velký počet stromů, které si navzájem konkurují jak

lepší je z něho produkce a výnos. To ale není pravda. Abychom totiž dosáhli maximální ekologické stability a odolnosti lesa a zároveň nejvyšších výnosů, musí mít porost správné parametry. Tedy například strukturu a hustotu odpovídající půdním podmínkám, množství srážek, nadmořské výšce a dřevinné skladbě.

Pokud by stromy rostly dále od sebe, byly by mechanicky stabil-

mohli investovat třeba na zvýšení mezd pracovníkům v lese nebo na vytváření rezervních fondů pro horší hospodářské období.

Proč se u nás nedaří stavy zvěře dostatečně redukovat?

Paradoxně za to může značná obliba myslivosti. Jde o krásný a velmi rozšířený koníček, ale na druhou stranu lidé mají stále méně času. Když vyrazí do lesa, chtějí nějakou zvěř vidět. Myslivce, který stráví na posedu dlouhé hodiny bez úspěchu, je zklamán a přesvědčený, že by se stavy zvěře měly zvýšit. Proto je stále tlak udržovat stavy zvěře vyšší, než by bylo vhodné vzhledem k užitnosti lesa.

Další příčinou je zřejmě to, že myslivci často nežijí z výnosu lesů, čímž tolik nevnímají všechny souvislosti s efektivním lesním hospodařením, do něhož se výrazně promítají škody způsobené zvěří. Ze zkušeností vím, že v lesních honitbách s dostatečnou užitností, množstvím krytu a při správném poměru samčích a samičích jedinců je zvěř zdravější a má lepší trofeje. K tomuto stavu se však naši myslivci nepřibližují a někteří lesníci na myslivce ani nevyvíjejí větší tlak ke snížení stavu zvěře. Často jsou totiž sami myslivci, kteří spíše více tíhnou k lovu a myslivosti než k vyšší efektivitě lesnického hospodaření.

Jak si v celostátním srovnání stojí lesy městské a obecní?

Zatímco státní podniky jsou vystavené obrovským politickým tlakům, u soukromých a obecních lesů tomu tak nebývá. Mohly se tedy na klimatickou změnu připravit dřív a lépe, ale většinou u nich také k žádným výrazným změnám hospodaření nedošlo.

Správci obecních lesů jsou zpravidla hodnoceni podle toho, kolik peněz odvedou do rozpočtu, a na další faktory se moc ohledy neberou. Udržitelné hospodaření v lesích přitom má tři pilíře: ekonomický, ekologický a sociální.

Vedle ekonomických výsledků se už leckde dbá i na ekologické souvislosti, ale nevím, zda existuje tak osvědčené vedení města, které by řeklo, že místo pěti milionů chce získávat z lesního majetku jen čtyři proto, aby zaměstnanci lesů, a především lesní dělníci měli korektní a odpovídající mzdu ve výši 25 až 30 tisíc korun.

Jaká opatření k záchraně lesů je třeba učinit?

V prvé řadě by mělo dojít k urychlenému snížení stavu zvěře. Ta ročně páchá v českých lesích neúměrně vysoké škody. Některé studie hovoří až o miliardách korun za rok.

Dále se musí změnit druhová skladba a struktura porostů v těch oblastech, kde lesní porosty nepodléhají suchu nebo kůrovci. Mělo by dojít k rozvolnění lesa, vnosu listnatých dřevin do porostů

ať už na vzniklé holiny po těžbě, nebo podsazením pod dospívající a dospělé stromy, čímž by se dosáhlo rychlejší změny druhové skladby lesů. Abychom ovšem zvýšili odolnost lesních porostů, zlepšili mikroklima a vytvořili dobré podmínky pro podsadby, bude třeba kácet i zdravé stromy, což může být v situaci, kdy není odbyt ani pro kalamitní dřevo, problém. Myslím, že by nebylo na škodu část dřeva nejhorší kvality skladovat na suchých skládkách, tedy neudat ho na trh. Zároveň bych se ani nebránil tomu, aby se část dříví nejhorší kvality kvůli stabilizaci cen pálila.

Tam, kde už jsou nebo vlivem kůrovcové kalamity ještě vzniknou holé plochy, by bylo vhodné využít ve větší míře náletových pionýrských dřevin, které pod svými korunami poskytují přirozenou ochranu následně vysazeným stínomilným hospodářským dřevinám. Cílem je druhově pestrý, výškově a prostorově strukturovaný les, který je mnohem odolnější než monokultura jedné dřeviny o stejném věku.

Bohužel, jedná se o dlouhodobá opatření. Stav lesů totiž nelze změnit z roku na rok. V krátkodobém a střednědobém horizontu lze ovšem učinit jiná opatření, která by přispěla k řešení lesnicko-dřevařské krize a pomohla by i lesům. Bohužel, jak pozoruji vývoj v oboru, i ta jsou v nedohlednu. Vlastníky lesů nečekají dobré časy. Budou si zřejmě muset pomoci sami. Na druhou stranu je to pro ně obrovská výzva. Mám za to, že až teprve nyní se bude ukazovat kvalita a schopnost řízení majetků jednotlivými lesními hospodáři.

Jak mají města a obce správně přistupovat ke svým lesním majetkům?

Města a obce vlastníky lesy by si měly v prvé řadě ujasnit, co od tohoto majetku vlastně očekávají a jaké funkce lesů upřednostňují. Zda je jejich cílem, aby les přinášel do pokladnice maximální výnos, nebo průměrný, ale zato trvale udržitelný se všemi funkcemi ekologickými a sociálními. Toto ujasnění v řadě případů chybí, přestože města mají zpracované lesní hospodářské plány nebo osnovy,

Les na severní Moravě zasažený kůrovcovou kalamitou

kteří jsou ovšem jen minimálními nástroji ke správě lesa.

Aby hospodaření v lese bylo efektivnější, je potřeba zmapovat současný stav lesa a jeho vývoj, produkční možnosti v závislosti na růstových podmínkách a dřevinné skladě a potenciální hrozby plynoucí z klimatické změny, která mění růstové prostředí. S tím může pomoci audit od odborné organizace či vysoké školy.

Na základě uvedených podkladů by se měly připravit dlouhodobé koncepce a vize hospodaření v lese, které by měly být naplňovány po několik generací lesních správců. To je důležité i proto, že zásahy v lese se mnohdy projeví až po řadě let, a není tedy dobré, aby byly závislé na tom, kdo zrovna vládne na radnici.

Když se les připravuje na klimatickou změnu, rozhodně to vyžaduje řadu finančních investic. Nelze tedy vždy říci, že pokud les tvoří vysoké zisky, jde o správné a dobré hospodaření. Občas se také

setkávám s tím, že v případech, kdy lesníci využívají v maximální míře síly přírody, tedy používají spíše výběrné principy nebo obnovují lesy v malých ploškách a neprovádějí úmyslnou těžbu přes holé plochy, tak málo zalesňují a z pohledu vedení měst a obcí to vypadá špatně nebo se v tom tuší něco podezřelého. Holé plochy a pravidelné náklady na zalesňování mají v okolí přece všichni. Nejčastější způsob obnovy lesa v ČR je přes holou seč různé velikosti, což vychází z historických souvislostí. Proto se na určité odlišnosti hospodaření občas pohlížím s podezřením a obavami, že to může lesu i uškodit. Přestože jde naopak o lepší a osvětlejší přístup lesního personálu.

Není vámi uváděný způsob hospodaření příliš náročný a drahý?

Přírodě blízké způsoby hospodaření snižují náklady, poněvadž se v maximální míře využívá lesní ekosystém jako celek. Půda a zdravě fungující ekosystém je vlastně to

nejcennější, co může vlastník lesa mít.

Budoucnost lesnictví, ale i zemědělství spočívá v minimalizaci vstupů do výroby. Přitom je možné zvýšit zisk tím, že se omezí náklady. Třeba na oplocení chránící stromky před poškozením, když je les v rovnováze se zvěří. Nebo klesnou náklady na výchovu lesa, pokud lesník správně využije světla a stínu v rámci lesopěstebních opatření a výchovu provede sama příroda.

Než se ale spolehneme na dynamické síly přírody, kdy třeba místo umělého zalesňování necháme nějakou lokalitu zarůst náletovými dřevinami, je potřeba se dobře připravit a promyslet jakého cíle chceme dosáhnout a jakým způsobem, a to i s vidinou klimatické změny, kterou vnímám pro vlastníky lesů a vůbec pro celou českou krajinu jako obrovskou hrozbu. To by se mělo promítnout v koncepci hospodaření bez ohledu na ekonomické výsledky. ●

Pavel Černý

Děkujeme městům a obcím, které aktivně podporují sběr baterií

I díky vám se vloni v České republice k recyklaci vybralo **1 681 tun** použitých baterií.

Což je 46 % všech baterií, které se dostaly do oběhu.

Kolektivní systém ECOBAT vám již 16 let spolehlivě poskytuje komplexní služby spojené se sběrem a recyklací baterií.

Poskytujeme vám sběrné nádoby na použité baterie.

Zajišťujeme bezplatný svoz nashromážděných baterií k recyklaci.

Jsmo vašimi průvodci při plnění povinností daných vám legislativou.

Pomáháme vám s osvětou a zapojením občanů do sběru.